

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เป็นประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งตั้งอยู่บนใจกลางของคาบสมุทรอินโดจีน ระหว่างละติจูดที่ 14 - 23 องศาเหนือ ลองจิจูดที่ 100 - 108 องศาตะวันออก มีพื้นที่โดยรวมประมาณ 236,800 ตารางกิโลเมตร แบ่งเป็นภาคพื้นดิน 230,800 ตารางกิโลเมตร ภาคพื้นน้ำ 6,000 ตารางกิโลเมตร โดยลาว เป็นประเทศที่ไม่มีทางออกสู่ทะเล เนื่องด้วยตลอดแนวชายแดนของประเทศลาว ซึ่งมีความ ยาวรวม 5,083 กิโลเมตร ล้อมรอบด้วยชายแดนของประเทศเพื่อนบ้าน 5 ประเทศ เรียงตามเข็มนาฬิกา ดังนี้ ทิศเหนือ ติดกับสาธารณรัฐประชาชนจีน (423 กิโลเมตร) ทิศตะวันออก ติดกับประเทศเวียดนาม (2,130 กิโลเมตร) ทิศใต้ ติดกับประเทศไทย (1,754 กิโลเมตร) และประเทศกัมพูชา (541 กิโลเมตร) ทิศตะวันตก ติดกับประเทศไทย (1,754 กิโลเมตร) และประเทศพม่า (235 กิโลเมตร) ภูมิประเทศของลาวอาจแบ่งได้เป็น 3 เขต คือ เขตภูเขาสูง เป็นพื้นที่ที่สูงกว่าระดับน้ำทะเลโดยเฉลี่ย 1,500 เมตรขึ้นไป พื้นที่ อยู่ในเขตภาคเหนือของประเทศเขตที่ราบสูง คือพื้นที่ที่สูงกว่าระดับน้ำทะเลเฉลี่ย 1,000 เมตร ปรากฏตั้งแต่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของที่ราบสูงเมืองพวนไปจนถึงชายแดน กัมพูชา เขตที่ราบสูงนี้มีที่ราบสูงขนาดใหญ่อยู่ 3 แห่ง ได้แก่ ที่ราบสูงเมืองพวน (แขวงเชียงขวาง สปป.ลาว) ที่ราบสูงนากาย (แขวงคำม่วน สปป.ลาว) และที่ราบสูงบริเวณ (ภาคใต้) เขตที่ราบลุ่ม เป็นเขตที่ราบตามแนวฝั่งแม่น้ำโขงและแม่น้ำต่าง ๆ เป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์มากที่สุดในพื้นที่ทั้ง 3 เขต

นับเป็นพื้นที่อยู่อาศัยที่สำคัญของประเทศ แนวที่ราบลุ่มเหล่านี้เริ่มปรากฏ ตั้งแต่บริเวณตอนใต้ของแม่น้ำโขง เรียกว่า ที่ราบลุ่มเวียงจันทน์ ผ่านที่ราบลุ่มสุวรรณเขต ซึ่งอยู่ตอนใต้เซบั้งไฟและเซบั้งเหียง และที่ราบจำปาศักดิ์ทางภาคใต้ของลาว ซึ่งปรากฏ ตามแนวแม่น้ำโขงเรื่อยไปจนจดชายแดนประเทศกัมพูชา (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, 2560,

ออนไลน์) ทั้งนี้เมื่อนำเอาพื้นที่ของเขตภูเขาสูงและเขตที่ราบสูงมารวมกันแล้ว จะมากถึง 3 ใน 4 ของพื้นที่ประเทศลาวทั้งหมด โดยจุดที่สูงที่สุดของประเทศลาวอยู่ที่ภูเบี้ย ในแขวงเชียงขวาง วัดความสูงได้ 2,817 เมตร (9,242 ฟุต) ความยาวพื้นที่ประเทศลาวตั้งแต่เหนือจรดใต้ยาวประมาณ 1,700 กิโลเมตร ส่วนที่กว้างที่สุดกว้าง 500 กิโลเมตร และที่แคบที่สุด 140 กิโลเมตร เนื้อที่ทั้งหมด 236,800 ตารางกิโลเมตรประเทศลาวแบ่งเป็น 17 แขวง และ 1 นครหลวง (ได้แก่ นครหลวงเวียงจันทน์) แขวงแต่ละแขวงจะแบ่งเป็นเมือง ซึ่งจะมีหนึ่งเมืองเป็นเมืองหลวงของแขวงเรียกว่า เมืองเอก (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, 2560, ออนไลน์)

ภายหลังสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวได้รับการปลดปล่อย นับแต่ปี ค.ศ. 1975 เป็นต้นมา ได้มีการประชุมใหญ่ของผู้แทนราษฎรทั่วประเทศในแต่ละสมัย มีจุดประสงค์เพื่อกำหนดแนวทางนโยบายของพรรคและรัฐ รวมทั้งการกำหนดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในแต่ละระยะ เคียงคู่ไปกับความต้องการ การบทบาทและการจัดตั้งของกระทรวงพลังงานและบ่อแร่ได้มีการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงที่ส่งผลต่อความสำเร็จของแผนการภายใน พร้อมทั้งการป้องกัน รักษา และสร้างพัฒนาประเทศชาติ ซึ่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีแม่น้ำโขงไหลผ่านจากภาคเหนือลงสู่ภาคใต้ และมีแม่น้ำหลายสาย เช่น น้ำคาน น้ำอู น้ำจิม น้ำเจียบ น้ำซัน น้ำเทิน และน้ำเซบั้งไฟ เป็นต้น ที่ไหลลงสู่แม่น้ำโขง ซึ่งเป็นทรัพยากรธรรมชาติทางน้ำถึงร้อยละ 35 ของปริมาณน้ำในแม่น้ำของทั้งหมด ดังนั้นกระทรวงพลังงานและบ่อแร่จึงได้เห็นความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติทางน้ำ จึงได้ทำการก่อสร้างเขื่อนไฟฟ้าพลังงานน้ำขึ้นมาหลายแห่ง มีความสามารถผลิตแหล่งกำเนิดไฟฟ้าพลังงานน้ำทั้งหมดประมาณ 26,000 เมกะวัตต์ ในปัจจุบันสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ได้อุปโภคไฟฟ้าพลังงานน้ำเพียงร้อยละ 20 (สถิติ 10 ปี แผนพลังงานและบ่อแร่ 2006–2016, หน้า 1)

ปัจจุบันสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีเขื่อนไฟฟ้าพลังงานน้ำ 47 แห่ง ซึ่งประกอบด้วยภาครัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาว จำนวน 7 แห่ง มีกำลังการผลิตไฟฟ้า 108.5 เมกะวัตต์ บริษัทผลิตไฟฟ้ามหาชน จำนวน 8 แห่ง มีกำลังผลิตไฟฟ้า 599 เมกะวัตต์ และภาคเอกชนคุ้มครอง จำนวน 32 แห่ง มีกำลังผลิตไฟฟ้า 6,000 และ 52 เมกะวัตต์ ประชาชนมีความต้องการใช้ไฟฟ้าภายในประเทศมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น จากการใช้ไฟฟ้า 881 เมกะวัตต์ ในปี ค.ศ. 2013 เพิ่มขึ้นเป็น 4,600 เมกะวัตต์ ในปี ค.ศ. 2020 และ

ความต้องการใช้ไฟฟ้า มี 2 ประเทศ คือ ประเทศไทย 9,000 เมกะวัตต์ ปัจจุบันผลิตได้เพียง 3,578 เมกะวัตต์ และประเทศเวียดนาม 5,000 เมกะวัตต์ ในปี ค.ศ. 2017 ไม่พอเพียงต่อความต้องการของคนในประเทศและนอกประเทศ สำหรับโครงการน้ำเทินหิบบูนภาคขยาย เป็นโครงการที่รัฐบาลได้ ดำเนินการมีที่ตั้งอยู่เมืองคำเกิต แขวงบอลิคำไซ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เป็นโครงการเริ่มต้นที่ให้เอกชนเข้ามาลงทุนร่วมกับภาครัฐ โดยที่รัฐได้ถือหุ้นร้อยละ 60 เพื่อเพิ่มกำลังผลิตของเขื่อนหิบบูน มีกำลังผลิต 210 เมกะวัตต์ ทำการผลิตในปี 1998 เป็นการทดแทนการสูญเสียการผลิตที่เกิดขึ้นเมื่อโครงการน้ำเทินสองที่ตั้งอยู่ตอนบนของเขื่อนหิบบูน และด้วยการสร้างเขื่อนน้ำยวงที่มีขนาดความกว้าง 480 เมตร และสูง 65 เมตร สามารถเก็บกักน้ำได้มากถึง 2,450 ล้านลูกบาศก์เมตร เพื่อใช้ในการผลิตไฟฟ้าพลังงานน้ำและส่งผลต่อความเจริญเติบโตของเศรษฐกิจ เช่น การจ้างงาน การลงทุนในชุมชน โครงสร้างพื้นฐานและการส่งออกไฟฟ้าแห่งชาติ (กระทรวงพลังงานและบ่อแร่, 2015, หน้า 4)

ผลกระทบต่อประชาชนที่อาศัยในบริเวณดังกล่าว จำนวน 12 บ้านของเมืองคำเกิต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวที่ได้รับการโยกย้ายบ้านเรือนไปอยู่ที่ใหม่ที่โครงการเขื่อนไฟฟ้าน้ำเทินหิบบูนภาคขยายจัดสรร จำนวน 4 บ้าน ได้แก่ บ้านโพนทอง จำนวน 266 ครัวเรือน บ้านหนองซงจำนวน 73 ครัวเรือน บ้านสบบวน จำนวน 109 ครัวเรือน และบ้านแก้วแสนคำ จำนวน 181 ครัวเรือน รวมทั้งสิ้น 629 ครัวเรือน ทั้งในด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ ไม่มีรายได้ที่แน่นอน ขาดการส่งเสริมอาชีพ ประชาชนว่างงาน การเพิ่มขึ้นของประชาชน ด้านสังคม ได้แก่ เยาวชนติดยาเสพติดเริ่มระบาดในชุมชน มีหนี้สินจากการกู้ยืม ขาดความสามัคคีและความเอื้ออาทรซึ่งกันและกันและการไม่รู้หนังสือเพราะขาดการศึกษา และด้านกายภาพ ได้แก่ ปัญหาคุณภาพของน้ำในการอุปโภคและบริโภค น้ำท่วมในฤดูฝน เส้นทางคมนาคมไม่สะดวก ไม่มีรถประจำทาง โรงเรียนประจำชุมชนและปัญหาดินในการทำกิน สอดคล้องกับณัฐชัย บุตรสำราญ (2552, หน้า 59-60) ได้ศึกษาเรื่องความต้องการด้านการพัฒนาชุมชนของประชาชน คือ การให้ปรับปรุงแหล่งน้ำเพื่อใช้ในการทำการเกษตรและผลิตน้ำประปาที่สะอาด การให้ปรับปรุงถนนที่ใช้ในการสัญจรให้เป็นไปด้วยความสะดวก สบายปราศจากการเป็นหลุมเป็นบ่อ การฝึกอบรมและส่งเสริมอาชีพหลังฤดูเก็บเกี่ยวพร้อมจัดหาตลาดรองรับผลผลิตและการให้ติดตั้งระบบไฟฟ้าสว่างตามถนนและสอดคล้องกับผลการวิจัยของปรเมษฐ์ แสงอ่อนและคณะ (2554, หน้า 45) ได้กล่าวถึงปัญหาของชุมชน ได้แก่ 1) การเดินทางคมนาคมไม่สะดวกและยังขาดไฟฟ้าส่อง

สว่างตามถนน 2) ในชุมชนขาดงบประมาณในการลงทุน แต่ละครอบครัวในชุมชนไม่มีรายได้อะไรทำให้แต่ละครอบครัวในชุมชนมีหนี้สินนอกระบบมากขึ้น ชุมชนบางส่วนเดินทางออกไปทำงานต่างพื้นที่ 3) ในชุมชนยังขาดแหล่งน้ำเพื่อทำการเกษตรและน้ำประปาในชุมชนยังไม่พอใช้ทำให้น้ำไม่สะอาด และ 4) ชุมชนมีขยะมากทำให้เกิดมลพิษ

ดังนั้นการบริหารพัฒนาชุมชนโยกย้ายจัดสรร : กรณีศึกษาเขื่อนไฟฟ้า

เทินหินปูน ภาคขยายเมืองคำเกิด ให้ประสบความสำเร็จ บรรลุวัตถุประสงค์ของการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพจะต้องพัฒนาปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบในการบริหารพัฒนา ได้แก่ การบริหารพัฒนาด้านเศรษฐกิจ เป็นการบริหารจัดการเพื่อทำให้มีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยเริ่มจากการทำให้ชุมชนมีกินของใช้อย่างเพียงพอตามที่ต้องการพ้นจากสภาพความอดอยากและขาดแคลน มีการผลิตอย่างเพียงพอ มีการจัดสรร ผลผลิตจำหน่าย แจกจ่ายกันอย่างทั่วถึง มีการบริโภคอย่างได้ประโยชน์ มีการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรมและพัฒนาไปสู่การเพิ่มกำลังและความสามารถในการผลิต การมีรายได้ออกมา ชุมชนมีฐานะมั่นคงและมีกินมีใช้อย่างสมบูรณ์พูนสุข มีเศรษฐกิจที่เข้มแข็งและมีโอกาสที่จะขยายตัวทางเศรษฐกิจต่อไปอย่างยั่งยืน การบริหารพัฒนาด้านสังคม เป็นการบริหารจัดการเพื่อให้ประชาชนซึ่งเป็นสมาชิกของสังคมชนบทนั้นๆ มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น รอดพ้นจากความทุกข์ยากลำบากต่าง ๆ และสามารถชีวิตอย่างที่ตนเองต้องการจะเป็น มีเกียรติ ศักดิ์ศรีและภาคภูมิใจในตนเอง ตลอดจนมีความพึงพอใจในชีวิตของตนเอง มีความเป็นอยู่ที่ดี มีสุขภาพอนามัยแข็งแรง สมบูรณ์มีโอกาสได้รับการศึกษาอบรม ให้มีสติปัญญา ความรู้ ความสามารถ ตลอดจนมีคุณธรรมและจริยธรรม มีความสามารถที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง และสามารถดำเนินชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างราบรื่น อันจะส่งผลให้เมืองและชนบทนั้นมีสภาวะทางสังคมที่ดีและยั่งยืน ชุมชนมีชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างผาสุกและสามารถสืบทอดสิ่งที่ดีงามต่อเนื่องไปสู่ลูกหลานอันเป็นสมาชิกรุ่นใหม่ของสังคม และการบริหารพัฒนาด้านกายภาพ เป็นการบริหารการพัฒนาที่มองเห็นผลของการพัฒนาอย่างรวดเร็วและเป็นรูปธรรม ประชาชนได้รับประโยชน์โดยตรงในเรื่องโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ เช่น ถนน สะพาน อันเป็นเส้นทางคมนาคม และให้ความสำคัญทางกายภาพซึ่งจะส่งผลถึงชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน และพยายามสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดี เช่น การจัดระบบการระบายน้ำ ระบบการกำจัดน้ำเสีย การจัดการแก้ไขปัญหามลพิษต่าง ๆ การวางผังเมือง การกำหนดลักษณะการใช้พื้นที่

การจัดรูปแบบของเมืองใหญ่ และการสร้างภูมิทัศน์ที่เหมาะสม ดงงาม เป็นต้น
(มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2550, หน้า 70)

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาเรื่องข้อเสนอ
เชิงนโยบายสัมฤทธิ์ผลของการโยกย้ายชุมชน : กรณีศึกษาเขื่อนไฟฟ้าเทินหินบูน ภาคขยาย
เมืองคำเกิด แขวงบอลิคำไซ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เพื่อศึกษาสภาพและ
ปัญหาของการโยกย้ายชุมชนและหาแนวทางข้อเสนอเชิงนโยบายสัมฤทธิ์ผลของ
การโยกย้ายชุมชนในการแก้ไขและการพัฒนาชุมชนทั้งทางด้านเศรษฐกิจ ทางด้านสังคม
และด้านกายภาพต่อไป

คำถามของการวิจัย

การวิจัยเรื่องข้อเสนอเชิงนโยบายสัมฤทธิ์ผลของการโยกย้ายชุมชน :
กรณีศึกษาเขื่อนไฟฟ้าเทินหินบูน ภาคขยายเมืองคำเกิด แขวงบอลิคำไซ สาธารณรัฐ
ประชาธิปไตยประชาชนลาว ผู้วิจัยได้กำหนดคำถามของการวิจัย ดังนี้

1. สภาพและปัญหาของการโยกย้ายชุมชน : กรณีศึกษาเขื่อนไฟฟ้า
เทินหินบูน ภาคขยายเมืองคำเกิด แขวงบอลิคำไซ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
เป็นอย่างไร
2. ปัจจัยที่ส่งต่อสัมฤทธิ์ผลของการโยกย้ายชุมชน : กรณีศึกษาเขื่อนไฟฟ้า
เทินหินบูน ภาคขยายเมืองคำเกิด แขวงบอลิคำไซ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
เป็นอย่างไร
3. ข้อเสนอเชิงนโยบายสัมฤทธิ์ผลของการโยกย้ายชุมชน : กรณีศึกษา
เขื่อนไฟฟ้าเทินหินบูน ภาคขยายเมืองคำเกิด แขวงบอลิคำไซ สาธารณรัฐประชาธิปไตย
ประชาชนลาว เป็นอย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยเรื่องข้อเสนอเชิงนโยบายสัมฤทธิ์ผลของการโยกย้ายชุมชน :
กรณีศึกษาเขื่อนไฟฟ้าเทินหินบูน ภาคขยายเมืองคำเกิด แขวงบอลิคำไซ สาธารณรัฐ
ประชาธิปไตยประชาชนลาว ผู้วิจัยได้กำหนดความมุ่งหมายของการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาของการโยกย้ายชุมชน : กรณีศึกษา
 เชื้อไฟฟ้าเทินหินบูน ภาคขยายเมืองคำเกิด แขวงบอลิคำไซ สาธารณรัฐประชาธิปไตย
 ประชาชนลาว

2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อสัมฤทธิ์ผลของการโยกย้ายชุมชน : กรณีศึกษา
 เชื้อไฟฟ้าเทินหินบูน ภาคขยายเมืองคำเกิด แขวงบอลิคำไซ สาธารณรัฐประชาธิปไตย
 ประชาชนลาว

3. เพื่อศึกษาข้อเสนอเชิงนโยบายสัมฤทธิ์ผลของการโยกย้ายชุมชน :
 กรณีศึกษาเชื้อไฟฟ้าเทินหินบูน ภาคขยายเมืองคำเกิด แขวงบอลิคำไซ สาธารณรัฐ
 ประชาธิปไตยประชาชนลาว

ความสำคัญของการวิจัย

การวิจัยเรื่องข้อเสนอเชิงนโยบายสัมฤทธิ์ผลของการโยกย้ายชุมชน :
 กรณีศึกษาเชื้อไฟฟ้าเทินหินบูน ภาคขยายเมืองคำเกิด แขวงบอลิคำไซ สาธารณรัฐ
 ประชาธิปไตยประชาชนลาว ผู้วิจัยได้กำหนดความสำคัญของการวิจัย ดังนี้

1. ได้ทราบสภาพและปัญหาของการโยกย้ายชุมชน : กรณีศึกษาเชื้อไฟฟ้า
 เทินหินบูน ภาคขยายเมืองคำเกิด แขวงบอลิคำไซ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
 ก่อนและหลังการโยกย้าย

2. ได้ปัจจัยที่ส่งผลต่อสัมฤทธิ์ผลของการโยกย้ายชุมชน : กรณีศึกษา
 เชื้อไฟฟ้าเทินหินบูน ภาคขยายเมืองคำเกิด แขวงบอลิคำไซ สาธารณรัฐประชาธิปไตย
 ประชาชนลาวในการแก้ปัญหาการโยกย้ายชุมชนของสาธารณรัฐประชาธิปไตย
 ประชาชนลาว

3. กระทบพลังงานและบ่อแร่ กระทบทรัพยากรธรรมชาติและ
 สิ่งแวดล้อม และกระทบวิถีกรรมและป่าไม้ สามารถนำข้อเสนอเชิงนโยบายสัมฤทธิ์ผล
 ของการโยกย้ายชุมชน : กรณีศึกษาเชื้อไฟฟ้าเทินหินบูน ภาคขยาย เมืองคำเกิด
 แขวงบอลิคำไซ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นไปกำหนด
 เป็นแผนยุทธศาสตร์ขององค์กรและยังสามารถนำไปสู่การปฏิบัติให้เกิดประโยชน์
 ต่อประเทศ ระดับแขวง ระดับเมือง และระดับบ้านในสาธารณรัฐประชาธิปไตย
 ประชาชนลาว

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่องข้อเสนอเชิงนโยบายสัมฤทธิ์ผลของการโยกย้ายชุมชน: กรณีศึกษา เชื้อนไฟฟ้าเทินหินบูน ภาคขยายเมืองคำเกิด แขวงบอลิคำไซ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

1. ด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาของ การวิจัย ดังนี้

1.1 สภาพและปัญหาของการโยกย้ายชุมชน มี 6 ด้าน ได้แก่ 1) แหล่งน้ำไม่เพียงพอในการอุปโภคและบริโภค 2) ปัญหาพื้นที่ทำกินมีไม่เพียงพอ 3) ปัญหาด้านอาชีพทำกิน 4) ปัญหาด้านสุขภาพอนามัย 5) ปัญหาขยะสิ่งปฏิกูลและน้ำเน่าเสีย และ 6) ปัญหาการเดินทางคมนาคมไม่สะดวก

1.2 ปัจจัยที่ส่งต่อสัมฤทธิ์ผลของการโยกย้ายชุมชน มี 6 ปัจจัย ได้แก่ 1) ปัจจัยการจัดหาแหล่งน้ำอุปโภคและบริโภค 2) ปัจจัยการจัดสรรที่ดิน 3) ปัจจัยการส่งเสริมอาชีพในชุมชน 4) ปัจจัยการส่งเสริมด้านสุขภาพอนามัย 5) ปัจจัยการกำจัดขยะและสิ่งปฏิกูล และ 6) ปัจจัยการบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐาน 7) การประสานงาน 8) ประเพณี วัฒนธรรมและความเชื่อและ 9) การป้องกันความสงบ

1.3 ข้อเสนอเชิงนโยบายสัมฤทธิ์ผลของการโยกย้ายชุมชน : กรณีศึกษา เชื้อนไฟฟ้าเทินหินบูน ภาคขยายเมืองคำเกิด แขวงบอลิคำไซ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มี 3 ด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและด้านกายภาพ

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่างและกลุ่มเป้าหมาย

2.1 ประชากร จำนวน 629 ครัวเรือน จำแนกเป็น

2.1.1 บ้านโพหนอง จำนวน 266 ครัวเรือน

2.1.2 บ้านหนองซง จำนวน 109 ครัวเรือน

2.1.3 บ้านสบพวน จำนวน 73 ครัวเรือน

2.1.4 บ้านแก้วแสนคำ จำนวน 181 ครัวเรือน

2.2 กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาสภาพและปัญหาของการโยกย้ายชุมชน จำนวน 14 คน โดยใช้วิธีเลือกกลุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำแนกเป็น

2.2.1 ตัวแทนภาครัฐ จำนวน 5 คน ประกอบด้วย

2.2.1.1 หัวหน้าห้องการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเมือง

1 คน

2.2.1.2 หัวหน้าพลังงานบ่อแร่เมือง 1 คน

2.2.1.3 หัวหน้ากิจกรรมและป่าไม้เมือง 1 คน

2.2.1.4 รองเจ้าเมืองคำเกิด 1 คน

2.2.1.5 หัวหน้าห้องการเมือง 1 คน

2.2.2 นักวิชาการ จำนวน 5 คน ประกอบด้วย

2.2.2.1 ด้านสิทธิมนุษยชน 1 คน

2.2.2.2 ด้านกฎหมาย 1 คน

2.2.2.3 ด้านสิ่งแวดล้อม 1 คน

2.2.2.4 ด้านสังคม 1 คน

2.2.2.5 ด้านเศรษฐกิจ 1 คน

2.2.3 ตัวแทนภาคประชาชน จำนวน 4 คน ประกอบด้วย

2.2.3.1 นายบ้าน (ผู้ใหญ่บ้าน) จำนวน 2 คน

2.2.3.2 ชาวหนุ่ม (เยาวชน) จำนวน 2 คน

2.3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาปัจจัยที่ส่งต่อสัมฤทธิ์ผลของ

การโยกย้ายชุมชน : กรณีศึกษาเขื่อนไฟฟ้าเทินหินบูน ภาคขยายเมืองคำเกิด
แขวงบอลิคำไซ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จำนวน 244 ครัวเรือน
โดยการคำนวณจากสูตรการคำนวณของ Taro Yamane (1967) มีค่าสัดส่วนเท่ากับ 0.5
ระดับความเชื่อมั่น 95 % ซึ่งกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 67 ครัวเรือน โดยผู้วิจัยได้ทำการ
เลือกสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย

2.3.1 ตัวแทนภาคประชาชนครัวเรือนละ 1 คน ประกอบด้วย

บ้านโพนทอง จำนวน 20 คน บ้านหนองซง จำนวน 7 คน บ้านสบพวน จำนวน 10 คน และ
บ้านแก้วแสนคำ จำนวน 15 คน รวมทั้งสิ้น 52 คน โดยเลือกสุ่มแบบหลายขั้นตอน

2.3.1.1 ตัวแทนภาครัฐจำนวน 5 คน

2.3.1.2 ตัวแทนภาคเอกชนหรือสถานประกอบการ จำนวน 3 แห่ง

โดยเลือกเอาแห่งละ 2 คน รวมทั้งสิ้น 6 คน

2.3.1.3 กรณีศึกษาชุมชนโยกย้าย จำนวน 2 แห่ง โดยการสัมภาษณ์

เชิงลึก ประกอบด้วย

- 1) เชื้อนไฟฟ้าน้ำเหิน จำนวน 2 คน ประกอบด้วย ผู้บริหาร
โรงไฟฟ้าน้ำเหิน และรองผู้บริหารโรงไฟฟ้าน้ำเหิน
- 2) โรงไฟฟ้าถ่านหินหงสา จำนวน 2 คน ประกอบด้วย ผู้บริหาร
โรงไฟฟ้าถ่านหินหงสา และรองผู้บริหารโรงไฟฟ้าถ่านหินหงสา

2.4 กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาข้อเสนอเชิงนโยบายสัมฤทธิ์ผลของการ
โยกย้ายชุมชน : กรณีศึกษาเชื้อนไฟฟ้าน้ำเหินหินบูน ภาคขยายเมืองคำเกิด
แขวงบอลิคำไซ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จำนวน 14 คน โดยใช้วิธีเลือก
สุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำแนกเป็น

2.4.1 ภาครัฐ จำนวน 2 คน ประกอบด้วย

2.4.1.1 หัวหน้ากรม/ คຸ້ມຄອງທຸກພາກຮຽນຮູ້ຊາດແລະສິ່ງແວດລ້ອມ
1 คน

2.4.1.2 เจ้าแขวงบอลิคำไซ (ผู้ว่าราชการจังหวัด) 1 คน

2.4.2 นักวิชาการ เป็นผู้ที่มิได้จบการศึกษาระดับปริญญาโทหรือ
ผู้ที่มีประสบการณ์ทำงานที่เกี่ยวข้อง 10 ปีขึ้นไป จำนวน 4 คน

2.4.2.1 ตัวแทนภาคประชาชน จำนวน 8 คน ประกอบด้วย โดยเลือก
จากหมู่บ้านละ 2 คน

1) ตัวแทนนายบ้าน/ รองนายบ้าน (ผู้ใหญ่บ้าน/ รองผู้ใหญ่บ้าน)
1 คน

2) ตัวแทนประชาชนเมืองคำเกิด 1 คน

3. ดัชนีพื้นที่การวิจัย

พื้นที่ในการวิจัย มี จำนวน 4 บ้าน ได้แก่ 1) บ้านโพนทอง 2) บ้านหนองซง
3) บ้านสบพวน และ 4) บ้านแก้วแสนคำ เมืองคำเกิด แขวงบอลิคำไซ สาธารณรัฐ
ประชาธิปไตยประชาชนลาว

4. ด้านระยะเวลา

ในการวิจัยเรื่องข้อเสนอเชิงนโยบายสัมฤทธิ์ผลของการโยกย้ายชุมชน:
กรณีศึกษาเชื้อนไฟฟ้าน้ำเหินหินบูน ภาคขยายเมืองคำเกิด แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ผู้วิจัย
ดำเนินการวิจัยระหว่างปี พ.ศ. 2560 – 2561 เป็นระยะเวลา 2 ปี

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การวิจัยเรื่องข้อเสนอเชิงนโยบายสัมฤทธิ์ผลของการโยกย้ายชุมชน: กรณีศึกษา เชื้อไฟฟ้าเทินหินปูน ภาคขยายเมืองคำเกิด แขวงบอลิคำไซ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จากการศึกษานโยบาย ทฤษฎี เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ และกรณีศึกษาการโยกย้ายชุมชนในประเด็นดังนี้

1. องค์ประกอบของการพัฒนาการโยกย้ายชุมชน จากการศึกษานโยบาย ทฤษฎี เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์ ดังนี้ ชัยยุทธ ปัทมาพรพรรณ, (2551); นพรัตน์ คล่องสารา, (2551); บังอร ฉางทรัพย์, (2551); นงนุช เครือศรี, (2552); ญัฐชัย บุตรสำราญ, (2552); สิทธิชัย ตันศรีสกุล, (2553); ประเมษฐ์ แสงอ่อนและคณะ, (2554); วชิรพงศ์ ปานทรัพย์, (2554); ปาจารย์ สังข์วงษา, (2554); พิรยา จินตามณี, (2554); ชุตติมา เมฆวัน (2555); ญัฐวรรธน์ สุนทรวิริทธิโชติ, (2556); ธนวัฒน์ พิมลจินดา, (2556); สุวิมล พิชญ์ไพบุลย์, (2556); จิตตรา มาคะผล, (2556); นิภาพร รัตนปริยานุช, (2556); รัตมี อุตเสนา, (2557); จินดา ขลิบทองและคณะ, (2557); สุเรณา คำยา, (2557); สุพัตรา ยอดสุรางค์, (2558); วิบูลย์ แก้วสุวรรณ, (2559); กมลศักดิ์ วงศ์ศรีแก้ว, (2560); พัชราภา สิงห์ธนสาร, (2560); Canadian Policy Research Network, (2001); Home Affairs Bureau, Hong Kong, (2005) ผู้วิจัยสรุปการวิเคราะห์และสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องสามารถสรุปประเด็นขององค์ประกอบของการพัฒนาการโยกย้ายชุมชน มี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การพัฒนาชุมชน ด้านเศรษฐกิจ 2) การพัฒนาชุมชนด้านสังคม และ 3) การพัฒนาชุมชนด้านกายภาพ

2. สภาพและปัญหาของการโยกย้ายชุมชน จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับข้อเสนอเชิงนโยบายสัมฤทธิ์ผลของการโยกย้ายชุมชน : กรณีศึกษาเชื้อไฟฟ้าเทินหินปูน ภาคขยายเมืองคำเกิด แขวงบอลิคำไซ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เช่น ประเมษฐ์ แสงอ่อนและคณะ, (2554); พิรยา จินตามณี, (2554); ธนวัฒน์ พิมลจินดา, (2556); สุวิมล พิชญ์ไพบุลย์, (2556); จินดา ขลิบทองและคณะ, (2557); สุเรณา คำยา, (2557); สุพัตรา ยอดสุรางค์, (2558); Canadian Policy Research Network, (2001) และการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 14 คน จำแนกเป็น ภาครัฐ จำนวน 5 คน นักวิชาการ จำนวน 5 คน และตัวแทนภาคประชาชน จำนวน 2 คน ผู้วิจัยสามารถสรุปและสังเคราะห์จากแนวคิดทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและการสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพและปัญหาการโยกย้ายชุมชน มี 3 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ ด้านอาชีพ

ทำกิน พื้นที่ทำกินมีไม่เพียงพอ และการประสานงาน 2) ด้านสังคม ได้แก่ ด้านสุขภาพ อนามัยและด้านวัฒนธรรม ประเพณีและความเชื่อและด้านความสงบ และ 3) ด้าน กายภาพ ได้แก่ 1) แหล่งน้ำไม่เพียงพอในการอุปโภคและบริโภค และ 2) ชยะสิ่งปฏิภูมและ น้ำเน่าเสีย

3. ปัจจัยที่ส่งต่อสัมฤทธิ์ผลของการโยกย้ายชุมชน จากงานวิจัยที่เกี่ยวกับ ข้อเสนอเชิงนโยบายสัมฤทธิ์ผลของการโยกย้ายชุมชน : กรณีศึกษาเขื่อนไฟฟ้าเทินหินปูน ภาคขยายเมืองคำเกิด แขวงบอลิคำไซ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เช่น สมชาย แจมกระจ่าง, (2551); บังอร ฉางทรัพย์, (2551); นพรัตน์ คล่องสารา, (2551); นงนุช เครือศรี, (2552); ณิชชัย บุตรสำราญ, (2552); สิทธิชัย ต้นศรีสกุล, (2553); ประเมษฐ์ แสงอ่อนและคณะ, (2554); วชิรพงศ์ ปานทรัพย์, (2554); ปาจารย์ สังข์วงษา, (2554); พีรยา จินดามณี, (2554); ชุตินา เมฆวัน, (2555); สุวิมล พิชญ์โอบูลย์, (2556); จิตตรา มาคะผล, (2556); นิภาพร รัตนปริยานุช, (2556); จินดา ขลิบทองและคณะ, (2557); สุเรณา คำยา, (2557); สุพัตรา ยอดสุรางค์, (2558); วิฑุลย์ แก้วสุวรรณ, (2559); พณิต ภูจินดา, (2559); กมลศักดิ์ วงศ์ศรีแก้ว, (2560); ฉัตรทิพย์ ชัยฉกรรจ์, (2560); กิตติพงศ์ พลเสน, (2560); Canadian Policy Research (2001) และจากการ แจกแบบสอบถามและการสัมภาษณ์กรณีศึกษาการโยกย้ายชุมชน 2 แห่ง ได้แก่ เขื่อน ไฟฟ้าน้ำเทินและโรงไฟฟ้าถ่านหินหงสา ผู้วิจัยสามารถสรุปและสังเคราะห์จากแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและจากการสัมภาษณ์กรณีศึกษาเกี่ยวกับปัจจัย ที่ส่งต่อสัมฤทธิ์ผลของการโยกย้ายชุมชน มี 9 ปัจจัย ได้แก่ 1) ปัจจัยการจัดหาแหล่งน้ำ อุปโภคและบริโภค 2) ปัจจัยการจัดสรรที่ดิน 3) ปัจจัยการส่งเสริมอาชีพในชุมชน 4) ปัจจัย การส่งเสริมด้านสุขภาพอนามัย 5) ปัจจัยการกำจัดขยะและสิ่งปฏิภูม 6) ปัจจัยการบริหาร จัดการโครงสร้างพื้นฐาน 7) การประสานงาน 8) ประเพณี วัฒนธรรมและความเชื่อ และ 9) การป้องกันความสงบซึ่งผู้วิจัยได้นำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัย ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการดำเนินการวิจัย

นิตยาคมคัพทเจพาอะ

การวิจัยเรื่องข้อเสนอเชิงนโยบายลัทธิผลของการโยกย้ายชุมชน :
กรณีศึกษาเขื่อนไฟฟ้าเทินหิบบูน ภาคขยายเมืองคำเกิด แขวงบอลิคำไซ สาธารณรัฐ
ประชาธิปไตยประชาชนลาว ผู้วิจัยได้กำหนดนิตยาคมคัพทเจพาอะ ดังนี้

1. เขื่อนไฟฟ้าเทินหิบบูนภาคขยาย หมายถึง พื้นที่ในการผลิตพลังงานไฟฟ้า
โดยใช้พลังน้ำ สามารถผลิตไฟฟ้าได้ 500 เมกะวัตต์ เมืองคำเกิด แขวงบอลิคำไซ
สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวที่ได้ขยายฐานกำลังผลิตเพิ่มขึ้นอีก 1 แห่ง

1. การพัฒนาการโยกย้ายชุมชน หมายถึง การดำเนินของชุมชนและผู้มีส่วน
เกี่ยวข้องร่วมกันดำเนินการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ การพัฒนาด้านสังคม และการพัฒนา
ด้านกายภาพ ประกอบด้วย

2. สภาพและปัญหาของการโยกย้ายชุมชน หมายถึง สภาพที่เป็นต้นเหตุ
ที่ทำให้การโยกย้ายชุมชนจัดสรรไม่บรรลุผลตามที่กำหนดไว้ ได้แก่ 1) แหล่งน้ำไม่เพียงพอ
ในการอุปโภคและบริโภค 2) ปัญหาพื้นที่ทำกินไม่เพียงพอ 3) ปัญหาด้านอาชีพทำกิน
4) ปัญหาด้านสุขภาพอนามัย 5) ปัญหาขยะสิ่งปฏิกูลและน้ำเน่าเสีย และ 6) ปัญหา
การเดินทางคมนาคมไม่สะดวก

3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อลัทธิผลของการโยกย้ายชุมชน หมายถึง วิธีการ
ที่ดำเนินการในการโยกย้ายชุมชนให้เกิดลัทธิผลของการโยกย้ายชุมชน : กรณีศึกษา
เขื่อนไฟฟ้าเทินหิบบูน ภาคขยายเมืองคำเกิด แขวงบอลิคำไซ สาธารณรัฐประชาธิปไตย
ประชาชนลาว ประกอบด้วย

3.1 ปัจจัยการจัดการแหล่งน้ำอุปโภคและบริโภค หมายถึง วิธีการ
ที่ดำเนินการในการโยกย้ายชุมชนให้เกิดลัทธิผล ได้แก่ การจัดหาแหล่งน้ำเพื่อการ
อุปโภคและบริโภคให้เพียงพอต่อชุมชน การควบคุมราคาจำหน่ายน้ำที่ใช้ในการอุปโภคและ
บริโภคให้เพียงพอต่อชุมชน การบริหารจัดการแหล่งน้ำเพื่ออุปโภคและบริโภคเป็นระบบ
อย่างทั่วถึงต่อชุมชน การควบคุม คุณภาพมาตรฐานแหล่งน้ำในการอุปโภคและบริโภคต่อ
ชุมชน การบริหารจัดการระบบชลประทานเพื่อใช้ในการเกษตรให้เพียงพอต่อชุมชน การ
จัดระบบการใช้น้ำที่ต้องให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนการใช้น้ำประโยชน์จากน้ำ
และการบริหารจัดการใช้น้ำที่เหมาะสมกับภูมิประเทศ สภาพแวดล้อมและความต้องการ
ของชุมชน

3.2 ปัจจัยการจัดสรรที่ดิน หมายถึง วิธีการที่ดำเนินการในการโยกย้ายชุมชนให้เกิดสัมฤทธิ์ผล ได้แก่ การจัดสรรที่ดินปลูกสร้างบ้านเรือนให้เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงของชุมชนและอนาคต การจัดสรรที่ดินในชุมชนเกี่ยวกับป่าไม้เพื่อการอุตสาหกรรมอย่างเป็นระบบ การจัดสรรที่ดินในชุมชนเกี่ยวกับการเกษตร เช่น เลี้ยงสัตว์ ปลูกพืชในฤดูแล้งและป่าเก็บของป่าของดงอย่างเป็นระบบ การจัดสรรที่ดินในชุมชนเกี่ยวกับป่าช้าหรือที่ฝังศพอย่างเป็นระบบ การส่งเสริมให้มีการวางแผนการจัดการที่ดินอย่างมีประสิทธิภาพ การจัดสรรที่ดินในชุมชนเกี่ยวกับป่าไม้อย่างเป็นระบบ และการจัดสรรที่ดินสร้างบ้านเรือนชุมชนและบรรดาเผาอย่างเป็นระบบเพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรม

3.3 ปัจจัยการส่งเสริมอาชีพในชุมชน หมายถึง วิธีการที่ดำเนินการในการโยกย้ายชุมชนให้เกิดสัมฤทธิ์ผล ได้แก่ ส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์ เช่น วัว ควาย เลี้ยงปลา และสัตว์ปีกในชุมชนอย่างทั่วถึงทุกครัวเรือนการส่งเสริมชุมชนเลี้ยงปลาในบ่อและกะชังของครัวเรือนส่งเสริมชุมชนปลูกพืชเศรษฐกิจ เช่น ปลูกยางพารา มันสำปะหลัง และปลูกอ้อย เป็นต้น ส่งเสริมชุมชนปลูกพืชสวนครัวเป็นสินค้า เช่น ปลูกต้นหอม กระเทียม พริก ตะไคร้ และใบห้วระพา เป็นต้น การส่งเสริมวิชาชีพด้วยการฝึกอบรมให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการปลูกข้าว การเพาะเห็ดและการปลูกต้นไม้อย่างทั่วถึงและครอบคลุม การส่งเสริมวิชาชีพด้วยการฝึกอบรมให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการให้บริการ เช่น ร้านอาหาร พนักงานให้บริการและการซ่อมต่าง ๆ ส่งเสริมหน่วยงานให้มีความแข็งแรง ปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงาน เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินงานและติดตามส่งเสริม การพัฒนาตนเองด้วยการพึ่งพาตนเองให้มีอยู่พอเพียงในระดับครัวเรือนส่งเสริม สนับสนุนพันธุ์ข้าวและพันธุ์สัตว์เพื่อเพิ่มรายได้ในครัวเรือนของชุมชน และส่งเสริม สนับสนุนการฝึกอบรมการสร้างอาชีพจากภูมิปัญญาของชุมชนให้กับกลุ่มแม่บ้านในการสร้างรายได้ในครัวเรือนชุมชน

3.4 ปัจจัยการส่งเสริมด้านสุขภาพอนามัย หมายถึง วิธีการที่ดำเนินการในการโยกย้ายชุมชนให้เกิดสัมฤทธิ์ผล ได้แก่ การส่งเสริมการตรวจสุขภาพประจำปีของชุมชน เช่น โรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง และไข้มาเลเรีย เป็นต้น การให้บริการด้านสาธารณสุขอย่างทั่วถึงทุกครัวเรือนเด็กในชุมชน การได้รับวัคซีนอย่างทั่วถึงทุกครัวเรือน การให้บริการของผู้สูงอายุได้รับการยกเว้นค่ารักษา การส่งเสริมให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการตั้งครุฑและการคลอดบุตรอย่างถูกต้อง การสร้างสถานที่รักษาในชุมชน

อย่างมีคุณภาพและได้มาตรฐาน เช่น การให้บริการตั้งแต่การรักษา ยารักษาและบุคลากรที่มารักษา เป็นต้น และส่งเสริมความรู้ด้วยการแพทย์ที่เน้นการดูแลสุขภาพของตนเอง เช่น การออกกำลังกาย การกินและยาสมุนไพร

3.5 ปัจจัยการบริหารจัดการการกำจัดขยะและสิ่งปฏิกูล หมายถึง วิธีการที่ดำเนินการในการโยกย้ายชุมชนให้เกิดสัมฤทธิ์ผล ได้แก่ เปิดโอกาสให้คนในชุมชนมีการพัฒนาทางด้านร่างกายที่เพียงพอ เช่น การออกกำลังกายและอุปกรณ์ออกกำลังกาย เป็นต้น ส่งเสริม สนับสนุนประชาชนชุมชนเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขในการรักษาเบื้องต้น และการให้คำแนะนำด้านสุขภาพ

3.6 ปัจจัยการบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐาน หมายถึง วิธีการที่ดำเนินการในการโยกย้ายชุมชนให้เกิดสัมฤทธิ์ผล ได้แก่ การกำจัดของเสียในชุมชนอย่างเป็นระบบ เช่น การทิ้ง การขนย้าย การตัดแยกและการเผาหรือทำลาย เป็นต้น การบริหารจัดการระบบระบายน้ำเสียในชุมชนการส่งเสริมให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการกำจัดขยะในชุมชนเป็นระบบครอบคลุมทุกครัวเรือน ส่งเสริมการจัดตั้งสถานที่รับซื้อขยะในชุมชนในรูปแบบของธนาคารขยะ สร้างจิตสำนึกและกระตุ้นการมีส่วนร่วมของชุมชน การแต่งตั้งกรรมการและคณะทำงานและมีตัวชี้วัดความสำเร็จของโครงการ/ กิจกรรมและการจัดหางบประมาณ และส่งเสริม สนับสนุนการจัดตั้งกองทุนประจำชุมชนในการบริหารจัดการชุมชนเกี่ยวกับการกำจัดขยะและสิ่งปฏิกูล

3.7 ปัจจัยการประสานงาน หมายถึง วิธีการที่ดำเนินการในการโยกย้ายชุมชนให้เกิดสัมฤทธิ์ผล ได้แก่ การแต่งตั้งคณะกรรมการประสานงานระหว่างชุมชนกับผู้เกี่ยวข้อง เช่น พนักงานแขวง พนักงานศูนย์กลางวง กองเลขาคณะกรรมการโยกย้าย คณะกรรมการประสานงานบ้านและเมืองการประชุมประจำปีการบริหารจัดการชุมชนโยกย้ายในด้านต่าง ๆ โดยคณะกรรมการประสานงานระหว่างชุมชนกับผู้เกี่ยวข้องการสร้างเครือข่ายติดต่อประสานงานเกี่ยวกับการบริหารจัดการชุมชนกับผู้เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบทั่วถึงกฎ ระเบียบ ข้อบังคับหรือบทบาท หน้าที่ในการดำเนินงานของชุมชนกับผู้เกี่ยวข้องในการประสานการส่งเสริมปรับปรุงสมรรถนะเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติ การฝึกอบรม และการเพิ่มบุคลากรให้เพียงพอเพิ่มช่องการประสานงานและการทำงานแบบบูรณาการ คณะกรรมการประสานงานระหว่างชุมชนกับผู้เกี่ยวข้องการประชุมหรือประสานงานให้เกิดประสิทธิภาพและผลสำเร็จต้องได้รับความร่วมมือจากคณะกรรมการชั้นบ้าน ชั้นเมือง และชั้นแขวง เน้นการทำงานเป็นเครือข่าย เชื่อมโยงทุกภาคส่วนของสังคมทั้งภาครัฐและเอกชน

สนับสนุนและประสานงานให้เกิดการปรับปรุง โครงการ/ กิจกรรมของชุมชนโยกย้าย ที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนสร้างประสิทธิภาพ และการจัดสรรงบประมาณ การพัฒนาให้มีทิศทางที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน

3.8 ปัจจัยประเพณี วัฒนธรรมและความเชื่อ หมายถึง วิธีการที่ดำเนินการ ในการโยกย้ายชุมชนให้เกิดสัมฤทธิ์ผล ได้แก่ การส่งเสริมเอกลักษณ์กิจกรรม ประเพณี วัฒนธรรมในชุมชน เช่น กายแตงกาย การละเล่นต่าง ๆ การสร้างเสริมบรรยากาศ ในวัฒนธรรมดำเนินชีวิตดั้งเดิมของชุมชนการสร้างเสริมบรรยากาศที่อยู่อาศัยที่คุ้นเคย มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีทางด้านวัฒนธรรม ประเพณีของชุมชนการสร้างเอกลักษณ์ประจำชุมชน เพื่อเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวของชุมชนด้านวัฒนธรรม ประเพณีการอนุรักษ์ เครื่องนุ่งห่ม อุปกรณ์ เครื่องใช้ต่าง ๆ ของชุมชนเอาไว้ในรูปแบบของพิพิธภัณฑ์ของชุมชนเพื่อรักษา วัฒนธรรมนิยม ประเพณี

3.9 ปัจจัยการป้องกันความสงบ หมายถึง วิธีการที่ดำเนินการในการ โยกย้ายชุมชนให้เกิดสัมฤทธิ์ผล ได้แก่ การจัดตั้งหน่วยงานป้องกันความสงบประจำชุมชน เช่น หน่วยลาดตระเวนประจำชุมชน หน่วยป้องกันความสงบประจำชุมชนส่งเสริม การฝึกอบรมชุมชนเกี่ยวกับการป้องกันอัคคีภัยและการแจ้งเบาะแสให้กับตำรวจ ส่งเสริมฝึก การอบรม การเฝ้าระวังเกี่ยวกับการป้องกันความปลอดภัยของชุมชน เช่น จัดตั้ง อาสาสมัครตำรวจบ้านของชุมชนส่งเสริมให้ความรู้ สร้างจิตสำนึกของชุมชนในการหวง แหวนสมบัติของชุมชนร่วมกันและส่งเสริม สนับสนุนชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการติดตาม ตรวจสอบปัญหาอย่างเสถียรในชุมชน

4. ข้อเสนอเชิงนโยบายสัมฤทธิ์ผลของการโยกย้ายชุมชน หมายถึง การเสนอความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่ให้ข้อเสนอเชิงนโยบายสัมฤทธิ์ผลของการโยกย้าย ชุมชน ผู้วิจัยได้นำจากการวิจัยที่มีค่าเฉลี่ยที่สูง 4 ลำดับมาทำเป็นข้อเสนอเชิงนโยบาย ได้แก่ 1) การบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐาน 2) การกำจัดขยะและสิ่งปฏิกูล 3) การส่งเสริมด้าน สุขภาพอนามัย และ 4) ประเพณี วัฒนธรรมและความเชื่อ